

LEGÁLNE OBMEDZENIA ČINNOSTÍ PROFESIONÁLNEHO VOJAKA PRI VÝKONE ŠTÁTNEJ SLUŽBY

JUDr. Tomáš **MARTAUS**

ÚVOD

Záujem o riadny výkon štátnej služby profesionálnym vojakom predstavuje celospoločenský záujem v našom štáte. Ten plynie z úloh, ktoré plnia Ozbrojené sily Slovenskej republiky (zachovanie mieru, zaručovanie obrany Slovenskej republiky, plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná.¹⁾

V záujme zabezpečenia plnenia týchto úloh možno za legitímne považovať obmedzenie činností profesionálneho vojaka, ktoré v sebe nesú riziko, že v dôsledku ich výkonu nedokáže profesionálny vojak riadne a zodpovedne vykonávať štátnu službu v zmysle zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Rozsah týchto obmedzení však nesmie presiahnuť rámec, ktorý by pokrýval oprávnenosť zákonom uložených obmedzení. Je preto nevyhnutné, aby v prípade ich zákonného zakotvenia bol dôsledne dodržaný princíp proporcionality, a to medzi základnými ľudskými právami a slobodami a záujmom na riadnom výkone štátnej služby.

V nasledujúcej časti bude preto zaujímavé analyzovať súčasný stav právnej úpravy (v rovine de lege lata – podľa platného zákona/práva) týkajúci sa činností, ktoré sú profesionálnemu vojakovi zakázané.

1 ŠTÁTNA SLUŽBA PROFESIONÁLNYCH VOJAKOV

V zmysle zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 281/2015 Z. z. predstavuje štátna služba profesionálneho vojaka činnosť, ktorou profesionálny vojak plní úlohy vyplývajúce z tohto zákona a z osobitných predpisov²⁾, ktorými sú napríklad zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov alebo zákon č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.³⁾

Na základe § 15 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov môže profesionálny vojak vykonávať štátnu službu vo forme prípravnej štátnej služby, dočasnej štátnej služby, stálej štátnej služby či krátkodobej štátnej služby.

Pokiaľ ide o **prípravnú štátnu službu**, tá predstavuje štátnu službu, počas ktorej sa profesionálny vojak pripravuje na vykonávanie dočasnej štátnej služby alebo krátkodobej štátnej služby.

1) § 2 ods. 1 zákona č. 321/202 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky.

2) § 2 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

3) MARTAUS, T.: 2020. Záväzok vojakov vracať plat c/a boni mores, 2020, s. 346.

Podľa § 22 a nasl. zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov môže vojak prípravnú štátnu službu vykonávať vo funkcii čakateľ, pokiaľ je pripravovaný pre hodnostný zbor mužstva alebo vo funkcii kadet v prípade, ak je pripravovaný pre hodnostný zbor dôstojníkov. Každý profesionálny vojak v prípravnej štátnej službe je povinný počas nej absolvovať základný vojenský výcvik. Po tomto výcviku absolvuje profesionálny vojak pripravovaný pre hodnostný zbor dôstojníkov počas prípravnej štátnej služby i štúdium na vojenskej vysokej škole vrátane vojenského programu, ak nedosiahol vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa; prípadne štúdium na vysokej škole inej než vojenskej, ak nedosiahol vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a vojenský program; alebo dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl, ak dosiahol vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa.

Podľa § 43 ods. 14 zákona o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 131/2002 Z. z. predstavuje vojenský program súbor vojenských vzdelávacích činností a výcvikových činností uskutočňovaných mimo akreditovaného študijného programu so stanoveným obsahom a súborom pravidiel. Jeho úspešné absolvovanie je podmienkou na úspešné absolvovanie štúdia na vojenskej vysokej škole.⁴⁾

Pokiaľ ide o štúdium na vojenskej vysokej škole, jedinou vojenskou vysokou školou v Slovenskej republike je Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši predstavujúca štátnu rozpočtovú organizáciu.

Dočasnú štátnu službu vykonáva profesionálny vojak od jeho vymenovania alebo prijatia do dočasnej štátnej služby až do uplynutia doby troch rokov po skončení prípravnej štátnej služby, ak je súčasne povýšený do vojenskej hodnosti vojak 2. stupňa, alebo deviatich rokov ak je súčasne vymenovaný do vojenskej hodnosti poručík; do doby uplynutia maximálnej doby štátnej služby alebo do vekovej hranice, ak túto vekovú hranicu profesionálny vojak dosiahne pred uplynutím maximálnej doby štátnej služby a nebola mu povolená výnimka (maximálne doby štátnej služby určuje príloha č. 1 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov).

Stála štátna služba je štátna služba, ktorú profesionálny vojak vykonáva od jeho vymenovania alebo prijatia do stálej štátnej služby a ktorá trvá do dosiahnutia stanovenej vekovej hranice, ak zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov neustanovuje inak (napr. v prípade náčelníka generálneho štábu alebo rektora vojenskej vysokej školy).

Krátkodobá štátna služba je štátna služba, ktorú profesionálny vojak vykonáva od jeho vymenovania alebo prijatia do krátkodobej štátnej služby vo funkcii určenej služobným úradom a ktorá trvá po dobu dohodnutú so služobným úradom.

2 OBMEDZENIE ZDRUŽOVACIEHO PRÁVA

V zmysle zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov už v čase prijímania občana Slovenskej republiky do niektorých z foriem štátnej služby profesionálneho vojaka predstavujú vybrané obmedzenia

4) § 43 ods. 14 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

POZNÁMKY

činností predpoklad pre jeho prijatie do tohto typu právneho vzťahu. V zmysle ustanovení § 16 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov ide o nevyhnutnosť zdržať sa konania brániaceho občanovi klasifikovať jeho osobu ako bezúhonnú a spoľahlivú, zdržať sa konania, v dôsledku ktorého by bol evidovaný ako občan, ktorý odoprel výkon mimoriadnej služby podľa zákona č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov, či trestne stíhaný, ako aj činností, ktorých vykonávanie je týmto právnym predpisom priamo obmedzené alebo zakázané.

Na základe zákona nesmie byť občan uchádzajúci sa o výkon štátnej služby ku dňu prijatia do nej a počas jej výkonu členom politickej strany či hnutia a rovnako sa nesmie ani aktívne zúčastňovať na zhromaždeniach organizovaných politickými stranami alebo politickými hnutiami. Nemôže byť ani členom odborových organizácií, ktoré pôsobia v ozbrojených silách a na pracoviskách, kde vykonáva štátnu službu.

Čo sa týka zákazu združovania sa v politických stranách či hnutiach, ako aj aktívneho sa podieľania na ich činnosti v zmysle názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky, tento zákaz vychádza z poznania, že Slovenská republika vo svojej novodobej histórii bola životne konfrontovaná s nedemokratickými režimami, ktoré sa okrem iného vyznačovali nielen faktickým, ale tiež zákonným stotožnením vládnucej politickej strany so štátom. Či už to bola počas vojnového Slovenského štátu Hlinkova Slovenská ľudová strana, iba prostredníctvom ktorej sa podľa § 58 ods. 1 vtedy platnej ústavy slovenský národ mohol zúčastniť na štátnej moci a ktorá „ex lege“ disponovala polovojenskou organizáciou – Hlinkovou gardou, alebo následne v predchádzajúcom totalitnom režime Komunistická strana Československa – ústavne vymedzená ako vedúca sila v spoločnosti aj v štáte a jej ozbrojené sily, ľudové milície, označené ako „ozbrojená päť robotníckej triedy“. Reflektujúc na vojnovú a povojnovú minulosť Slovenskej republiky, a treba dodať, že tiež do istej miery na radikalizujúcu sa súčasnosť, má v prípade profesionálnych vojakov zákaz členstva v politickej strane naďalej predovšetkým preventívny význam súvisiaci s významnou ústavnou hodnotou, ktorou je bezpečnosť štátu.⁵⁾

3 BEZÚHONNOSŤ

Pokiaľ ide o bezúhonnosť, tú definuje zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov negatívne, a to výpočtom okolností, ktoré bránia tomu, aby bolo možné danú osobu považovať na účely tohto zákona za bezúhonnú. Ide o osobu, ktorá bola **právoplatne odsúdená za trestný čin vojenský alebo úmyselný trestný čin, a v prípade trestného činu vojenského a zločinu aj osoba, ktorej bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo na ktorú sa hľadí, akoby nebola za takýto trestný čin odsúdená.**⁶⁾

5) Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 10/09 z 8. júla 2009.

6) 16 ods. 4 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Skutkové podstaty **trestných činov vojenských** vymedzuje zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon vo svojej jedenástej hlave. Ide pritom o trestné činy: neuposlušnosť rozkazu; sprotivenie alebo donútenie porušiť vojenskú povinnosť; urážka medzi vojakmi; násilie voči nadriadenému; porušovanie práv a chránených záujmov vojakov; vyhýbanie sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby; dezercia; porušovanie povinností strážnej služby; porušovanie povinností dozornej služby; porušovanie povinností pri obrane vzdušného priestoru; ohrozovanie morálneho stavu jednotky; porušovanie služobných povinností; zbabelosť pred nepriateľom; nesplnenie bojovej úlohy; opustenie bojových prostriedkov; a napokon vydanie bojových prostriedkov nepriateľovi.

Úmyselne je trestný čin spáchaný pokiaľ páchatel' chcel spôsobom uvedeným v Trestnom zákone porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom (priamy úmysel) alebo vedel, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, a pre prípad, že ho spôsobí, bol s tým uzrozumený (nepriamy úmysel).⁷⁾ Príkladom konania s priamym úmyslom môže byť situácia, v rámci ktorej páchatel' chcel usmrtiť svoju obeť, preto si vopred zadovážil strelnú zbraň, ktorou usmrtil svoju obeť strelnými poraneniami nezlučiteľnými so životom. V prípade nepriameho úmyslu, pri ktorom páchatel' vedel, že môže spáchať protispoločenský čin, no či ho v dôsledku svojho konania napokon spácha alebo nie mu bolo, laicky povedané, „ukradnuté“ možno ako príklad uviesť situáciu, v podobe konania páchatel'a, ktorý v náhlom rozrušení počas hádky spôsobí bodné poranenia obeti. Poranenia sú natoľko vážne, že v ich dôsledku dôjde napokon k smrti obeti. Páchatel' nechcel svoju obeť primárne usmrtiť, no vedel, že bodnými ranami jej smrť môže privodiť.

Zločinom je úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákonv osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov ako aj čin, pri ktorom v prísnejšej skutkovej podstate prečinu spáchaného úmyselne je ustanovená horná hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov. Uvedené možno pochopiť na príklade trestného činu násilia voči nadriadenému, nakoľko totiž podľa § 399 ods. 1 Trestného zákona, ten kto použije násilie, hrozbu bezprostredného násilia alebo hrozbu inej ťažkej ujmy voči nadriadenému, a) v úmysle pôsobiť na výkon jeho vojenských povinností, alebo b) pre výkon jeho vojenských povinností, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.⁸⁾ V takomto prípade horná hranica trestu odňatia slobody neprevyšuje päť rokov, ide tak o prečin násilia voči podriadenému. Avšak podľa § 399 ods. 2 Trestného zákona sa odňatím slobody na tri roky až desať rokov potrestá páchatel', ak spácha čin uvedený v odseku 1 a a) spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví, b) so zbraňou, c) najmenej s dvoma osobami alebo d) ako príslušník ozbrojených síl vyslaných mimo územia Slovenskej republiky (nakoľko horná hranica trestu odňatia slobody prevyšuje päť rokov, ide už o zločin násilia voči podriadenému.⁹⁾

Právoplatné odsúdenie je oprávnený súd **zahľadiť** v prípade, ak odsúdený viedol po výkone alebo odpustení trestu, alebo po premlčaní jeho výkonu riadny život

7) § 15 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

8) § 399 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

9) § 399 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

POZNÁMKY

nepretržite po dobu najmenej **desať rokov**, ak ide o odsúdenie na trest odňatia slobody prevyšujúci päť rokov; **päť rokov**, ak ide o odsúdenie na trest odňatia slobody prevyšujúci jeden rok a **tri roky**, ak ide o odsúdenie na trest odňatia slobody neprevyšujúci jeden rok, môže odsúdenie zahladiť (ak odsúdený preukázal po výkone alebo odpustení trestu alebo premlčaní jeho výkonu svojím vzorným správaním, že sa napravil, môže súd zahladiť odsúdenie na žiadosť odsúdeného i pred uplynutím uvedených dôb).

Pri uloženom treste domáceho väzenia, povinnej práce, peňažnom treste, treste prepadnutia majetku, prepadnutia veci, zákazu činnosti, zákazu pobytu, zákazu účasti na verejných podujatiach, straty čestných titulov a vyznamenaní, straty vojenskej a inej hodnosti, či vyhostenia sa odsúdenie zahladí ich vykonaním, a to priamo zo zákona.

Po zahladení odsúdenia sa na páchatela trestného činu hľadí, ako keby nebol odsúdený. Rovnako je tomu tak i v prípade, ak sa vyslovilo, že sa odsúdený v skúšobnej dobe osvedčil alebo ak sa má za to, že sa osvedčil, či v prípade ak sa upustilo od potrestania páchatela.

Upustiť od potrestania možno v prípade páchatela prečinu, ak ním nebola spôsobená smrť alebo ťažká ujma na zdraví, a ak:

- a) páchatel priznal spáchanie prečinu, jeho spáchanie ľutuje a prejavuje účinnú snahu po náprave a ak vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a na doterajší život páchatela možno dôvodne očakávať, že už samotné prejednanie veci pred súdom postačí na jeho nápravu,
- b) prečin spáchala osoba z donútenia v priamej súvislosti s tým, že bol na nej spáchaný trestný čin obchodovania s ľuďmi, trestný čin sexuálneho zneužívania, alebo trestný čin výroby detskej pornografie,
- c) súd prijme záruku za nápravu páchatela a má za to, že vzhľadom na výchovný vplyv toho, kto záruku ponúkol, povahu spáchaného prečinu a osobu páchatela uloženie trestu nie je potrebné, alebo
- d) prečin spáchal v stave zmenšenej príčetnosti a súd má za to, že ochranné liečenie, ktoré mu zároveň ukladá, zabezpečí ochranu spoločnosti a nápravu páchatela účinnejšie ako trest; to neplatí, ak si stav zmenšenej príčetnosti spôsobil vplyvom návykovej látky.

V prípade mladistvého možno od potrestania upustiť, ak spáchal prečin, jeho spáchanie ľutuje a prejavuje účinnú snahu po náprave, a súčasne vzhľadom na povahu spáchaného činu a na doterajší život mladistvého možno dôvodne očakávať, že už prejednanie veci pred súdom postačí na jeho nápravu, alebo súd prijme záruku za nápravu mladistvého a má za to, že vzhľadom na výchovný vplyv toho, kto záruku ponúkol, povahu spáchaného činu a osobu mladistvého sa uloženie trestu nejaví nevyhnutné.

Za týchto podmienok môže súd upustiť od potrestania mladistvého i podmienčne, ak považuje za potrebné počas určenej doby sledovať správanie mla-

distvého. Pri podmiennečnom upustení od potrestania súd určí skúšobnú dobu až na jeden rok. Zároveň môže mladistvému uložiť primerané obmedzenia a povinnosti smerujúce k tomu, aby viedol riadny život. Spravidla mu uloží, aby podľa svojich síl nahradil škodu, ktorú spôsobil. Ak mladistvý, u ktorého bolo podmiennečne upustené od potrestania, viedol v skúšobnej dobe riadny život a vyhovel uloženým podmienkam, vysloví súd, že sa osvedčil. V opačnom prípade rozhodne, a to prípadne už v priebehu skúšobnej doby, o uložení trestu. Pokiaľ súd do jedného roka od uplynutia skúšobnej doby neurobil rozhodnutie o osvedčení sa bez toho, že by na tom mal mladistvý vinu, má sa za to, že sa osvedčil. Ak sa vyslovilo, že sa mladistvý, u ktorého bolo podmiennečne upustené od potrestania trestu osvedčil, alebo ak sa má za to, že sa osvedčil, hľadá sa na neho, ako keby nebol odsúdený.¹⁰⁾

Uvedené platí rovnako tak i v prípade ak mladistvý spáchal prečin v stave, ktorý bol vyvolaný duševnou poruchou, a súd má za to, že ochranné liečenie, ktoré zároveň ukladá zaistí nápravu mladistvého lepšie ako trest, alebo sa voči mladistvému vykonáva ochranné opatrenie alebo výchovné opatrenia a na dosiahnutie účelu zákona nie je potrebné uloženie trestu.

4 SPOĽAHLIVOSŤ

Pokiaľ ide o kritérium spoľahlivosti profesionálneho vojaka, tá je zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov vymedzená negatívne. Teda taxatívnym výpočtom okolností, na základe ktorých nemožno danú osobu považovať za spoľahlivú.

Za **spoľahlivého** tak nemožno považovať toho, voči komu sa trestné stíhanie vedené pre trestný čin brániaci bezúhonnosti skončilo právoplatným schválením zmiery a odo dňa nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o schválení zmiery do dňa prijatia do štátnej služby neuplynuli tri roky.

Pokiaľ ide o **zmier**, ten môže v zmysle § 220 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku so súhlasom obvineného a poškodeného schváliť prokurátor, ak ide o trestné konanie vedené pre prečin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje päť rokov, ak súčasne obvinený vyhlási, že spáchal skutok, za ktorý je stíhaný, a nie sú odôvodnené pochybnosti o tom, že jeho vyhlásenie bolo vykonané slobodne, vážne a určito; nahradil škodu, pokiaľ bola činom spôsobená alebo urobil iné opatrenia na náhradu škody, alebo inak odstránil ujmu vzniknutú trestným činom a zloží na účet súdu a v prípravnom konaní na účet prokuratúry peňažnú sumu určenú ministerstvu na ochranu a podporu obetí trestných činov podľa osobitného zákona, a táto peňažná suma nie je zrejme neprimeraná závažnosti spáchaného trestného činu; pričom vzhľadom na povahu a závažnosť spáchaného činu, na mieru akou bol trestným činom dotknutý verejný záujem, na osobu obvineného a na jeho osobné a majetkové pomery považuje takýto spôsob rozhodnutia za dostačujúci.

10) § 101 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona.

POZNÁMKY

Pokiaľ však bola trestným činom spôsobená smrť osoby alebo ide o trestný čin korupcie, či o trestné stíhanie proti verejnému činiteľovi alebo zahraničnému verejnému činiteľovi pre trestný čin spáchaný v súvislosti s výkonom ich právomoci a v rámci ich zodpovednosti, schváliť zmier nemožno.

Rozhodnutie o schválení zmiernosti a zastavení trestného stíhania musí obsahovať opis skutku, ktorého sa týka zmier, jeho právne posúdenie, obsah zmiernosti zahrňujúci výšku nahradenej škody alebo škody, k náhrade ktorej sa obvinený zaviazal, alebo iné opatrenia na odstránenie ujmy vzniknutej trestným činom, peňažnú sumu určenú ministerstvu na ochranu a podporu obetí trestných činov a výrok o zastavení trestného stíhania pre skutok, ktorého sa zmier týka.¹¹⁾

Ak prokurátor zmier neschváli, hoci obvinený uskutočnil vyhlásenie, že spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný, nie je možné v ďalšom konaní prihliadnúť na toto vyhlásenie ako na dôkaz.

Pre úplnosť je potrebné dodať, že zmier možno schváliť i na hlavnom pojednávaní pred súdom a to samotným súdom.

Spoľahlivá nie je ani osoba, voči ktorej bolo trestné stíhanie vedené pre niektorý z trestných činov brániacich bezúhonnosti právoplatne **podmienečne zastavené**, a to až do uplynutia skúšobnej lehoty.

Podmienečne môže prokurátor so súhlasom obvineného po vznesení obvinenia do podania obžaloby na návrh policajta alebo aj bez návrhu zastaviť trestné stíhanie v konaní o prečine, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje päť rokov, ak obvinený vyhlási, že spáchal skutok, za ktorý je stíhaný, a nie sú odôvodnené pochybnosti o tom, že jeho vyhlásenie bolo vykonané slobodne, vážne a zrozumiteľne; nahradil škodu, ak bola činom spôsobená, alebo s poškodeným o jej náhrade uzavrel dohodu alebo urobil iné potrebné opatrenia na jej náhradu, a vzhľadom na osobu obvineného, s prihliadnutím na jeho doterajší život a na okolnosti prípadu možno takéto rozhodnutie považovať za dostačujúce.

Podmienečne však nemožno zastaviť trestné stíhanie v prípadoch, v ktorých bola trestným činom spôsobená smrť osoby; ide o trestný čin korupcie, či trestné stíhanie proti verejnému činiteľovi alebo zahraničnému verejnému činiteľovi pre trestný čin spáchaný v súvislosti s výkonom ich právomoci a v rámci ich zodpovednosti.

V uznesení o podmienečnom zastavení trestného stíhania sa určí obvinenému skúšobná doba na jeden rok až päť rokov. Tá začína plynúť od právoplatnosti tohto uznesenia. Obvinenému, ktorý uzavrel s poškodeným dohodu o náhrade škody sa v uznesení o podmienečnom zastavení trestného stíhania súčasne uloží, aby škodu v priebehu skúšobnej doby uhradil. Obvinenému možno tiež uložiť, aby v skúšobnej dobe dodržiaval primerané obmedzenia a povinnosti smerujúce k tomu, aby viedol riadny život alebo aby sa zdržal činnosti, ktorá viedla k spáchaniu prečinu.

Ak obvinený v priebehu skúšobnej doby viedol riadny život, splnil povinnosť nahradiť spôsobenú škodu a vyhovel aj ďalším uloženým obmedzeniam a povinnostiam, prokurátor rozhodne, že sa obvinený osvedčil. Inak rozhodne, a to aj počas

11) § 223 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku.

skúšobnej doby, že sa v trestnom stíhaní pokračuje. O osvedčení alebo o pokračovaní v trestnom stíhaní vydá uznesenie.¹²⁾ Pokiaľ sa do dvoch rokov od uplynutia skúšobnej doby bez zavinenia obvineného nerozhodne o osvedčení obvineného, má sa za to, že sa osvedčil.

Podmienečne možno trestné stíhanie zastaviť i spolupracujúcemu obvinenému, ktorý sa významnou mierou podieľal na objasnení korupcie, trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, alebo zločinu spáchaného organizovanou skupinou alebo zločineckou skupinou alebo trestných činov terorizmu, alebo na zistení alebo usvedčení páchatela tohto trestného činu a záujem spoločnosti na objasnení takého trestného činu prevyšuje záujem na trestnom stíhaní obvineného pre taký trestný čin alebo pre iný trestný čin. Podmienečne zastaviť trestné stíhanie však nemožno voči organizátorovi, návodcovi alebo objednávateľovi trestného činu, na ktorého objasnení sa spolupracujúci obvinený podieľal.

V prípade tohto obvineného sa v uznesení o podmienčnom zastavení trestného stíhania určí obvinenému skúšobná doba na dva roky až desať rokov.

Pre účely zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa za spoľahlivého nepovažuje ani ten, **kto je alebo bol liečený zo závislosti od alkoholu alebo iných omamných látok alebo psychotropných látok alebo preukázateľne nadmerne požíva alkohol alebo požíva iné omamné alebo psychotropné látky či je alebo bol liečený z patologického hráčstva.**

Omamné látky predstavujú látky vyvolávajúce návyk a psychickú a fyzickú závislosť ľudí charakterizovanú zmenami správania sa so závažnými zdravotnými a psychosociálnymi následkami. V prípade psychotropných látok ide o látky ovplyvňujúce stav ľudskej psychiky pôsobením na centrálny nervový systém s menej závažnými zdravotnými a psychosociálnymi následkami.

Zoznam látok považovaných právnym poriadkom Slovenskej republiky za omamné a psychotropné látky uvádza zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch. Látky nezapísané v tomto katalógu látok nemožno právne považovať za omamné či psychotropné, čo vyvoláva potrebu nepretržitej a včasnej aktualizácie predmetného zoznamu v čase dynamického vývoja týchto látok.

Nespoľahlivou je i osoba, ktorá je členom alebo sympatizantom skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a **slobôd**, alebo sa podieľa na ich podpore alebo propagácii, ako i ten, **kto bol zo štátnej služby** podľa zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo z predchádzajúceho služobného pomeru **prepustený z dôvodu**, že:

- a) na základe záverov služobného hodnotenia bol hodnotený ako nespôsobilý vykonávať štátnu službu alebo profesionálnu službu;
- b) porušil základnú povinnosť profesionálneho vojaka, obmedzenie alebo zákaz podľa zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo z dôvodu, že závažným spôsobom porušil niektorú zo základných povinností profesionálneho vojaka alebo zákaz podľa predchádzajúcich právnych predpisov;

12) § 217 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku.

POZNÁMKY

- c) mu bolo opakovane uložené disciplinárne opatrenie podľa zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo z dôvodu, že opakovane porušil základnú povinnosť podľa predchádzajúcich právnych predpisov;
- d) bol právoplatne odsúdený na trest zákazu činnosti, ktorú má ako profesionálny vojak vykonávať, alebo trest straty vojenskej a inej hodnosti.

A rovnako tak i ten, koho predchádzajúci služobný pomer podľa osobitných predpisov (zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov, zákon č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov) sa skončil z dôvodov, že:

- a) na základe záverov služobného hodnotenia bol hodnotený ako nespôsobilý vykonávať akúkoľvek funkciu v štátnej službe podľa osobitných predpisov;
- b) porušil služobnú prísahu alebo služobnú povinnosť zvlášť hrubým spôsobom;
- c) nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie o uložení disciplinárneho opatrenia prepustenia zo štátnej služby podľa osobitného predpisu.

Za spoľahlivého sa napokon nepovažuje ani občan, ktorého predchádzajúci štátnozamestnanecký pomer sa skončil z dôvodu závažného porušenia služobnej disciplíny alebo jeho predchádzajúci pracovný pomer sa skončil z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny.

5 ODOPRETIE MIMORIADNEJ SLUŽBY

V zmysle § 2 písm. c) zákona č. 570/2005 Z. z. predstavuje mimoriadnu službu vojenská služba vykonávaná v služobnom pomere, ktorú je v období krízovej situácie povinný vykonať vojak mimoriadnej služby.

Krízovú situáciu pritom predstavuje obdobie, počas ktorého je bezprostredne ohrozená alebo narušená bezpečnosť štátu a ústavné orgány môžu po splnení podmienok ustanovených ústavným zákonom o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu na jej riešenie vypovedať vojnu, vyhlásiť vojnový stav alebo výnimočný stav, alebo núdzový stav.¹³⁾

Vojakom mimoriadnej služby je:

- a) profesionálny vojak, ktorému bol v období krízovej situácie nariadený výkon mimoriadnej služby;
- b) vojak v zálohe povolaný na pravidelné cvičenie alebo na plnenie úloh ozbrojených síl, ktorému bol v období krízovej situácie nariadený výkon mimoriadnej služby;

13) čl. 1 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

- c) vojak v zálohe povolaný na výkon mimoriadnej služby v období krízovej situácie po prezentácii v Ozbrojených silách Slovenskej republiky;
- d) registrovaný občan, ktorý bol v čase vojny alebo vojnového stavu odvedený a povolaný na výkon mimoriadnej služby po prezentácii v ozbrojených silách;
- e) vojak dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorému bol v období krízovej situácie nariadený výkon mimoriadnej služby.

Občan môže odoprieť výkon mimoriadnej služby len v stave bezpečnosti, a to vyhlásením v roku, v ktorom mu vznikla branná povinnosť, alebo v januári každého nasledujúceho roka až do zániku brannej povinnosti podľa § 7 zákona č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na vyhlásenie podané v období krízovej situácie sa neprihliada.

6 TRESTNÉ STÍHANIE

Osoba je trestne stíhaná, pokiaľ jej bolo orgánom činným v trestnom konaní (policajtom alebo prokurátorom) vznesené obvinenie prostredníctvom uznesenia o vznesení obvinenia. To v zmysle § 206 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. vydá bez meškania orgán činný v trestnom konaní ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba. (O začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia možno rozhodnúť jedným uznesením.)

Uznesenie o vznesení obvinenia musí obsahovať označenie osoby, voči ktorej sa obvinenie vznieslo, opis skutku s uvedením miesta, času, prípadne iných okolností, za ktorých k nemu došlo tak, aby skutok nemohol byť zamenený s iným skutkom, zákonného pomenovania trestného činu, o ktorý v tomto skutku ide, a to aj s uvedením príslušného ustanovenia Trestného zákona a napokon skutočností, ktoré odôvodňujú vznesenie obvinenia.

7 PODNIKANIE A INÁ ZÁROBKOVÁ ČINNOSŤ

Ku dňu prijatia občana do štátnej služby je taktiež nevyhnutné, aby profesionálny vojak skončil, prerušil alebo pozastavil výkon činností, akými je **podnikanie, iná zárobková činnosť** alebo činnosť člena **riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov** právnických osôb vykonávajúcej podnikateľskú činnosť.

V prípade podnikania platí pre profesionálnych vojakov zákaz zdržať sa tohto konania absolútne. Zo zákazu podnikania tak neexistuje výnimka, ktorá by profesionálnemu vojakovi za vybraných okolností dovolila podnikáť.

V zmysle § 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka predstavuje **podnikanie** sústavnú činnosť vykonávanú samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu.

POZNÁMKY

Podnikateľom je osoba zapísaná v obchodnom registri, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia; osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov; fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

Akákoľvek iná podnikateľská činnosť, na ktorú nemá fyzická alebo právnická osoba oprávnenie, ktorú vykonáva nad rámec svojho oprávnenia alebo ktorú vykonáva napriek zákazu, možno v zmysle § 251 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona klasifikovať ako trestný čin neoprávneného podnikania.

Na základe § 13 ods. 1 písm. c) zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov nesmie byť profesionálny vojak členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť. To však neplatí v prípade, ak ide o profesionálneho vojaka, ktorý je vyslaný do riadiaceho, kontrolného alebo dozorného orgánu právnickej osoby vládou alebo ministrom. Za členstvo v týchto orgánoch však nesmie poberať odmenu alebo iné výhody.

Pod **inou zárobkovou činnosťou** rozumie zákon č. 281/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zdaňovaný podľa § 5 a 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.¹⁴⁾ Ide o príjmy zo závislej činnosti, príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu.

Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov však pozná rad výnimiek, v prípade ktorých môže profesionálny vojak vykonávať popri štátnej službe profesionálneho vojaka i inú zárobkovú činnosť. Výnimky platia na:

- a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- b) lekársku posudkovú činnosť,
- c) poskytovanie veterinárnej starostlivosti,
- d) výkon osobnej asistencie fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je podľa komplexného posudku odkázaná na osobnú asistenciu, podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- e) vedeckú činnosť, pedagogickú činnosť, lektorskú činnosť, prednášateľskú činnosť, pastoračnú činnosť, publikačnú činnosť, literárnu činnosť, športovú činnosť, trénerskú činnosť, umeleckú činnosť, znaleckú činnosť, tlmočnickú činnosť alebo na prekladateľskú činnosť,
- f) činnosť vedúceho tábora pre deti a mládež, jeho zástupcu pre hospodárske zdravotné veci, oddielového vedúceho, vychovávateľa, inštruktora alebo zdravotníckeho pracovníka v táboroch pre deti a mládež,

14) § 13 ods. 1 písm. b) zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- g) správu vlastného majetku, majetku maloletého dieťaťa a na správu majetku osoby, ktorá bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo ktorej spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená,
- h) činnosť v orgánoch spoločenstva vlastníkov bytov a nebytových priestorov,
- i) činnosť v poradnom orgáne vlády,
- j) vykonávanie funkcie člena a zapisovateľa volebnej komisie alebo funkcie člena komisie pre referendum,
- k) činnosť člena v rozkladovej komisii.

7. 1 Prenájom nehnuteľnosti a podnikanie cez občianske združenia

V prostredí ozbrojených síl možno za frekventovanú problematiku označiť otázku spojenú s možnosťou či nemožnosťou prenájmu nehnuteľnosti profesionálnym vojakom (napr. bytu). V rámci snahy o zodpovedanie tejto otázky je potrebné uviesť nasledovné.

V zmysle § 663 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v prípade nájomného vzťahu prenecháva prenajímateľ nájomcovi za odplatu vec, aby ju dočasne v dojednanej dobe) užíval alebo z nej bral aj úžitky.¹⁵⁾

V prípade prenájmu nehnuteľnosti tak prenajímateľ vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť pravidelne a opakovane prepožičiava vec k užívaniu za odplatu (spravidla raz za mesiac – mesačné nájomné).

Z hľadiska naznačeného by sme potom prenájom nehnuteľnosti mohli vnímať ako podnikanie. V zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. je prenájom nehnuteľností, bytových a nebytových priestorov živnosťou výlučne vtedy, pokiaľ sa popri prenájme poskytujú aj iné než základné služby spojené s prenájomom.¹⁶⁾

V prípade príjmov z prenájmu nehnuteľnosti však podľa § 6 ods. 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o daní z príjmov ide o príjmy z prenájmu predstavujúce predmet dane, a tak sa jedná o výkon inej zárobkovej činnosti zakázanej profesionálnemu vojakovi v zmysle § 13 ods. 1 písm. b) zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V praxi možno identifikovať i snahu profesionálnych vojakov usilujúcich sa vlastné podnikanie zastrešiť činnosťou občianskeho združenia. Ide najmä o činnosť fitness-trénerov, či kondičných a výživových poradcov. V tejto súvislosti je preto potrebné podotknúť, že zakladanie občianskych združení spadá pod režim osobitného právneho predpisu, a to zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. V zmysle § 1 ods. 3 tohto predpisu sa zákon o združovaní občanov nevzťahuje na združovanie občanov za účelom zárobkovej činnosti. Základným zámerom občianskeho združenia je totiž nezisková činnosť. Preto akákoľvek zisková činnosť občianskeho združenia by mala mať výlučne podporný charakter pre rozvíjanie primárneho účelu občianskeho združenia, na ktorý bolo založené.

15) § 663 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka.

16) § 4 ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

POZNÁMKY

Nakoľko takouto praxou dochádza i k obchádzaniu ustanovení zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, namieste je poukázať na § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom neplatný. Uvedené ustanovenie by tak bolo možné aplikovať i na posudzovanie právnych úkonov vedúcich k založeniu občianskeho združenia profesionálnym vojakom.

Akési riešenie, potenciálne umožňujúce pripustiť príjem z prenájmu nehnuteľnosti profesionálnym vojakom, by bolo možné v prípade klasifikovania tejto činnosti ako „správy vlastného majetku“ podľa § 13 ods. 2 písm. g) zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorú zákon profesionálnemu vojakovi umožňuje. Kľúčový je tak výklad legálne užitého výrazu „správa vlastného majetku“. Právny predpis priamy výklad týchto slov neustanovuje. Nepomôže nám nijako významne ani gramatický význam slova „správa“, nakoľko správa predstavuje značne vágny termín. V zmysle Slovníka slovenského jazyka ide o činnosť, ktorej cieľom je vedenie nejakých záležitostí, starostlivosť o niečo.

Vágnosť predmetnej právnej normy pritom zrejme pramení v samotných limitoch práva, nakoľko právna norma predstavuje všeobecné pravidlo správania, ktoré sa dotýka množstva jedinečných skutkov, ktorých podať taxatívny, komplexný výpočet nie je možné.

Viac svetla do celej problematiky neprináša ani dôvodová správa k zákonu o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá k dotknutej správe vlastného majetku neuvádza nič bližšie.

Ostáva tak výlučne na aplikačnej praxi či súdnej judikatúre akým spôsobom s právnymi účinkami vyloží a aplikuje dotknutú spoločenskú normu.

V prípade prenájmu vlastného majetku ide o vlastnú dispozíciu s predmetom vlastníctva spojenú s materiálnou odplatom ako podstatnou náležitosťou nájomného vzťahu. Práve v jeho spojitosti je však právne nie jednoduché prijať generálne pravidlo späť s nájmom bez rozlišovania druhu nájmu. Predstavuje totiž legitímny spoločenský záujem obmedzenie práva prenajať byt vo vlastníctve profesionálneho vojaka? Pokiaľ nie, bude tomu tak i v prípade ak vojak prenajíma viacero bytov, či celý bytový dom? Je nutné brať do úvahy počet obytných miestností, a tak kapacitu bytu či výšku nájomného? Ak by sme šli ďalej, čo s takým prenájmom parkovacej plochy, osobného motorového vozidla, plavidla, atď.? Bezpochyby ide o legitímne otázky, na ktoré je potrebné, aby zjednocujúcimi stanoviskami reagovala právna prax, ak nie normotvorca.

7.2 Účasť v obchodných spoločnostiach

V prípade legálnych obmedzení činností profesionálneho vojaka predstavuje zaujímavú problematiku i možnosť či nemožnosť účasti profesionálneho vojaka v niektorej z obchodných spoločností.

Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov *expresis verbis* (vyslovne) zakazuje účasť profesionálneho vojaka v riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť. Zákaz byť „obyčajným“ členom právnickej osoby však v tomto predpise uvedený nie je. Ide o prvý znak svedčiaci v prospech záveru, že profesionálnemu vojakovi takéto členstvo zakázané nie je. Uplatniť totiž možno fikciu racionálneho zákonodarcu, a to najmä pokiaľ ide o „úplnosť racionálneho zákonodarcu“ či argument právnej logiky – dôkaz z opaku (argument a contrario).

V zmysle úplnosti racionálneho zákonodarcu platí, že zo systému právnych noriem pre každú možnú situáciu je odvoditeľné aspoň jedno riešenie. Pokiaľ ide o dôkaz opaku, z neho možno odvodiť, že ak právna norma zakazuje výlučne členstvo profesionálneho vojaka v riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť, akákoľvek iná účasť v týchto spoločnostiach zakázaná nie je. Uvedené plne korešponduje i s ústavnoprávnou normou zakotvenou v čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb., podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.¹⁷⁾

Pri ďalších úvahách o možnosti účasti profesionálneho vojaka ako člena na činnosti obchodnej spoločnosti bude potrebné zodpovedať otázku, či profesionálny vojak ako člen obchodnej spoločnosti podniká.

V tejto súvislosti možno poukázať na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 109/03 zo dňa 26. novembra 2003 uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 5/2005, v zmysle ktorého: *„Samotná účasť žalobcu, ako spoločníka v obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným nie je vykonávaním jeho vlastnej podnikateľskej činnosti, ale je len určitou formou dispozície s vlastným majetkom oprávňujúcou ho podieľať sa na výkone práv a povinností vyplývajúcich z jeho kapitálovej účasti v spoločnosti.“*¹⁸⁾ Podobne tak možno poukázať i na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sža 7/2009 zo dňa 2. apríla 2009, na základe ktorého: *„Podľa ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky samotná účasť žalobcu ako spoločníka v obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným nie je vykonávaním jeho vlastnej podnikateľskej činnosti, ale je len určitou formou dispozície s vlastným majetkom oprávňujúcou ho podieľať sa na výkone práv a povinností vyplývajúcich z jeho kapitálovej účasti v spoločnostiach. Vykonávaním, resp. prevádzkovaním podnikateľskej činnosti právnickou osobou treba rozumieť aktívnu činnosť smerujúcu k dosiahnutiu zisku (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 109/03 zo dňa 26. novembra 2003, stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 5. apríla 2002 publikované pod č. 36/2002). Činnosť spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným nespĺňa charakteristické znaky podnikania v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka. Len samotné oprávnenie na výkon podnikateľskej, resp. živnostenskej činnosti nemožno ešte považovať za podnikanie, ale rozhodujúci je skutočný výkon podnikateľskej činnosti na podklade takéhoto oprávnenia a majetková*

17) čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.

18) Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 109/03 zo dňa 26. novembra 2003.

POZNÁMKY

účasť v obchodnej spoločnosti sama osebe nie je podnikaním, ale formou dispozície s vlastným majetkom.“¹⁹⁾

V dôsledku citovaného tak možno akceptovať presvedčenie, že v prípade obchodnej spoločnosti disponujúcej vlastnou právnou subjektivitou nezávislou na právnych subjektivitách svojich členov, aktívne podniká práve táto právnická osoba, na základe čoho tak samotná účasť v obchodnej spoločnosti nie je podnikaním.

Okrem podnikania je s výnimkou taxatívne uvedených príkladov profesionálnemu vojakovi v zmysle **§ 13 ods. 1 písm. b) Zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** zakázané vykonávať zárobkovú činnosť podliehajúcu dani v zmysle osobitného právneho predpisu. Preto bude potrebné objasniť i otázku či členstvo v obchodnej spoločnosti spojené s príjmami spoločníkov obchodných spoločností v podobe podielu na zisku (dividenda) nemožno považovať za zárobkovú činnosť, ktorej výkon jej profesionálnemu vojakovi zakázaný.

Na základe § 3 ods. 1 písm. e) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov je predmetom dane i podiel na zisku (dividenda) vyplácaný zo zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva určeného na rozdelenie osobám, ktoré sa podieľajú na ich základnom imaní. Inak povedané i spoločníkom obchodnej spoločnosti.

Predmetom dane však nie je podiel na zisku (dividenda) vyplácaný zo zisku obchodnej spoločnosti alebo družstva v rozsahu, v akom nie je daňovým výdavkom u daňovníka vyplácajúceho tento podiel na zisku.²⁰⁾

Z uvedeného tak vyplýva, že v prípadoch, v ktorých obchodná spoločnosť či družstvo neuplatní vyplatený podiel na zisku ako daňový výdavok, alebo ho neuplatní v celej svojej výške, bude takýto zisk či časť zisku podliehať dani z príjmu.

Opísanú situáciu právne vytvorila novela, a to zákon č. 341/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá s účinnosťou od 1. januára 2018 zaviedla zdanenia podielov na zisku (dividend) pri súčasnom zrušení zdravotných odvodov z týchto podielov na zisku (dividend).

Pokiaľ však ide o profesionálnych vojakov a zákaz dosahovať zdaniteľné príjmy v zmysle zákona o dani z príjmu, tie sú obmedzené výlučne na príjmy zo závislej činnosti (§ 5 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov) a príjmy z podnikania z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§ 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov). Dividendy ako podiely na zisku však predstavujú samostatný základ dane, v dôsledku čoho ich zákaz vyjadrený v § 13 ods. 1 písm. b) zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov nepokrýva. (Výnimku predstavujú výlučne dividen-

19) Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sža 7/2009 zo dňa 2. apríla 2009.

20) § 12 ods. 7 písm. c) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

dy vyplatené obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva. Nakoľko však ide o príjem zamestnanca podnikateľa, nie spoločníka, ide o príjem zo závislej činnosti, zamestnania, ktorého klasifikácia v podobe zakázanej činnosti je nepochybná.)

POZNÁMKY

8 OBMEDZENIE PETIČNÉHO PRÁVA

Okrem práva združovania sa v odborových organizáciách a politických stranách či hnutiach je profesionálnemu vojakovi súčasne obmedzené i jeho petičné právo, a to vo veciach súvisiacich s výkonom štátnej služby, ktoré sa obmedzuje na individuálne žiadosti, návrhy a sťažnosti profesionálneho vojaka.

V zmysle § 3 zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach je sťažnosťou podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorým sa domáha ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov, o ktorých sa domnieva, že boli porušené činnosťou alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy a ktorou poukazuje na konkrétne nedostatky, najmä na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie je v pôsobnosti orgánu verejnej správy. Pokiaľ sa preto profesionálny vojak podaním na orgány verejnej správy nedomáha ochrany svojich práv, či na základe úradne overenej plnej moci práv svojho splnomocniteľa, alebo ktorým len vyjadruje svoj názor, postoj, podnet, či návrh, nejde o činnosť, ktorá požíva ochranu v zmysle zákona o sťažnostiach.

Na demonštráciu uvedeného možno použiť príklad, v rámci ktorého profesionálny vojak adresoval a elektronicky zaslal dňa 4. septembra 2014 list poslancom Národnej rady Slovenskej republiky (bývalým ministrom obrany a osobám, ktoré boli oboznámené s problematikou ozbrojených síl z titulu výkonu funkcie, či sa venovali problematike ozbrojených síl v čase napísania listu), ktorým vyjadril svoj nesúhlas s tým, že ním vypracované pripomienky k novele zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov v dobe jej pripomienkovania, neboli akceptované a zahrnuté do novely zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov. Nakoľko však zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva pripomienkujúcemu subjektu nárok na zapracovanie jeho pripomienok do pripravovanej novely zákona, nemožno jeho list posudzovať ako individuálnu sťažnosť v zmysle zákona o sťažnostiach. V dôsledku toho, profesionálny vojak, ktorý daný list adresoval poslancom parlamentu, porušil služobnú disciplínu pre nedodržanie služobného postupu v prípade riešenia služobnej alebo osobnej záležitosti.²¹⁾

9 KOMPARÁCIA S ČESKOU REPUBLIKOU

V zmysle § 4 nesúceho pomenovanie „Obmedzenia združovacieho práva v ozbrojených silách“ zákona č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách Českej republiky nemožno v ozbrojených silách zakladať politické strany a politické hnutia či zriaďovať ich organizačné jednotky. Rovnako tak politické strany a politické hnutia nesmú pôsobiť v ozbrojených silách a vo vojenských objektoch. Pri plnení úloh ozbroje-

21) Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 245/92/2015 zo dňa 16. septembra 2016.

POZNÁMKY

ných síl mimo vojenských objektov je zakázané usporadúvať politické zhromaždenia a predvolebné kampane.

Pokiaľ ide o ďalšie z obmedzení uplatňovaných v prípade vojakov z povolania v Českej republike, tie upravuje zákon č. 221/1999 Sb. o vojakoch z povolania, ktorý v prípade občanov Českej republiky za jeden z predpokladov pre vstup do Armády Českej republiky. Podobne ako je tomu v Ozbrojených silách Slovenskej republiky, požaduje sa trestná bezúhonnosť. Za trestne bezúhonného sa pritom nepovažuje ten uchádzač, ktorý bol:

- a) v posledných 10 rokoch právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin s hornou hranicou trestnej sadzby odňatia slobody neprevyšujúcu 2 roky,
- b) v posledných 15 rokoch právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin s hornou hranicou trestnej sadzby odňatia slobody prevyšujúcu 2 roky, avšak neprevyšujúcu 5 rokov,
- c) právoplatne odsúdený za trestný čin s hornou hranicou trestnej sadzby odňatia slobody vyššou než 5 rokov alebo s výnimočným trestom,
- d) právoplatne odsúdený za trestný čin spáchaný z nedbanlivosti k odňatiu slobody na viac ako 1 rok a od výkonu alebo odpustenia trestu neuplynulo 5 rokov,
- e) právoplatne odsúdený za trestný čin spáchaný z nedbanlivosti k odňatiu slobody na menej ako 1 rok alebo inému trestu a od výkonu alebo odpustenia trestu neuplynul 1 rok.

Rovnako sa za bezúhonného nepovažuje ani ten,

- a) ktorého trestné stíhanie pre úmyselný trestný čin bolo na základe právoplatného rozhodnutia o schválení napravenia zastavené a od tohto rozhodnutia ešte neuplynuli 3 roky, alebo
- b) ktorého trestné stíhanie pre úmyselný trestný čin bolo právoplatne podmienčne zastavené a od uplynutia skúšobnej doby a lehoty, v ktorej má byť rozhodnuté, že sa osvedčil, neuplynuli ešte 3 roky, alebo bolo v trestnom stíhaní, ktoré bolo proti nemu vedené, rozhodnuté o podmienčnom odložení podania návrhu na potrestanie a od tohto rozhodnutia ešte neuplynuli 3 roky.

Pre posudzovanie trestnej bezúhonnosti sa pritom neprihliada k zahladeniu odsúdenia alebo k rozhodnutiu prezidenta, v ktorého dôsledku sa na uchádzača hľadí, akoby nebol odsúdený.²²⁾

Podobne ako je tomu u nás, i v prípade vojaka z povolania Armády Českej republiky platí zákaz jeho členstva v politických stranách, politických hnutiach či odborových organizáciách. Zakázané mu je i podporovať, propagovať alebo sympatizovať s hnutím, ktoré preukázateľne smeruje k potlačovaniu práv a slobôd človeka alebo hlása národnostnú, náboženskú alebo rasovú neznášateľnosť či nenávisť voči inej skupine osôb.

22) § 4a zákona č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách Českej republiky.

Rovnako nesmie vo vojenských objektoch usporadúvať politické zhromaždenia ani vykonávať politickú agitáciu.

Združovať sa mu je povolené výlučne v profesijných združeniach, ktorých činnosť musí byť zabezpečená dohodou o spolupráci s ministerstvom a internou normou ministerstva. Zakázané mu je i usporadúvať náboženské obrady a bohoslužby a zúčastňovať sa ich, pokiaľ tomu bráni dôležitý záujem služby. Uvedené obmedzenie však neplatí pre duchovnú službu.

Pokiaľ ide o hospodárske a sociálne práva vojaka z povolania, v prípade Českej republiky ide o inšpiratívnu právnu úpravu, ktorá vojakovi výnimočne povoľuje vykonávať zárobkovú činnosť, a to s písomným súhlasom služobného orgánu, pokiaľ táto činnosť neovplyvní výkon jeho služby alebo iný dôležitý záujem služby. Služobný orgán môže udelený súhlas písomne odvolať, a to s uvedením dôvodov zmeny svojho rozhodnutia. V takomto prípade je vojak povinný bez zbytočného odkladu zárobkovú činnosť skončiť.²³⁾ Zakázané mu je však vykonávať činnosť zodpovednej osoby v prípade živností, štatutárneho zástupcu, člena kontrolných orgánov právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť s výnimkou členstva v štatutárnych alebo kontrolných orgánoch nestavebných bytových družstiev zriadených ku správe bytového fondu, a právnických osôb a organizačných zložiek štátu, ktorých zriaďovateľom alebo zakladateľom je ministerstvo či iný správny orgán.

V prípade vedeckej, pedagogickej, publicistickej, literárnej a umeleckej činnosti či správe vlastného majetku je, rovnako ako u nás, i vojak z povolania Armády Českej republiky oprávnený vykonávať tieto činnosti voľne.

V dôsledku uvedenej komparácie tak možno prijať záver, že za kvalifikovaný rozdiel oproti úprave štátnej služby profesionálneho vojaka Slovenskej republiky možno považovať možnosť vojaka z povolania vykonávať inú zárobkovú činnosť, a to po udelení súhlasu pre túto činnosť zo strany služobného úradu. Bezpochyby ide o legálny stav, ktorý by mohol byť inšpiratívny i pre právnu úpravu Slovenskej republiky.

10 ZÁVER

Obmedzenia už zo svojej podstaty so sebou prinášajú reštriktívne opatrenia smerované voči subjektom, ktorým sú právnym poriadkom ukladané. V zmysle čl. 3 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. môže každý konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Právom stanovené obmedzenia tak zužujú okruh možností v prípade, pri ktorých má privátny subjekt možnosť vlastnej voľby svojho správania. Je preto pochopiteľné, že adresátom práva budú v ich konaní viac prekážať než slúžiť uspokojovaniu ich sociálnych potrieb. To samozrejme ovplyvňuje i subjektívne nazeranie na normy zakotvujúce tieto obmedzenia. Osveta v oblasti nevyhnutnosti takýchto opatrení je preto predpokladom pre všeobecnú akceptáciu predmetných obmedzení zo strany ich adresátov.

23) § 47 ods. 1 a 2 zákona č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách Českej republiky.

POZNÁMKY

Legálne obmedzenia činností profesionálnych vojakov navyše so sebou nesú i zásah do základných práv a slobôd, v dôsledku čoho je podstatné mať pri ich ukladaní dôsledne na pamäti účel, ktorému majú slúžiť a tomu prispôbiť aj ich rozsah.

Ich právne zakotvenie nie je rigidné. V súlade s právnymi predpismi upravujúcimi proces tvorby prameňov objektívneho práva Slovenskej republiky je preto prípustné ich súčasnú podobu meniť. Analytické spracovanie úrovne súčasnej právnej úpravy v oblasti zákonných obmedzení činnosti profesionálneho vojaka tak predstavuje východisko pre prípadné kvalifikované diskusie o jej účelných zmenách.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

MARTAUŠ, T.: Závazok vojakov vracať plat c/a boni mores. In: *Teória a prax verejnej správy : Recenzovaný zborník príspevkov z 5. ročníka vedeckej konferencie doktorandov*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020, s. 346-353. ISBN 978-80-8152-841-5.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 109/03 zo dňa 26. novembra 2003.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sža 7/2009 zo dňa 2. apríla 2009.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 24S/92/2015 zo dňa 16. septembra 2016.

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 10/09 z 8. júla 2009.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách Českej republiky.

Zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

Zákon č. 321/202 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky.

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

TÉMY NA VEDENIE ZÁVEREČNEJ DISKUSIE**POZNÁMKY**

1. Charakterizujte bezúhonnosť v zmysle zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
2. Charakterizujte spoľahlivosť v zmysle zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
3. Ako charakterizujeme podnikanie?
4. Môže profesionálny vojak dosahovať zisky z prenájmu?
5. Opíšte zakázané činnosti vojakov z povolania Armády Českej republiky